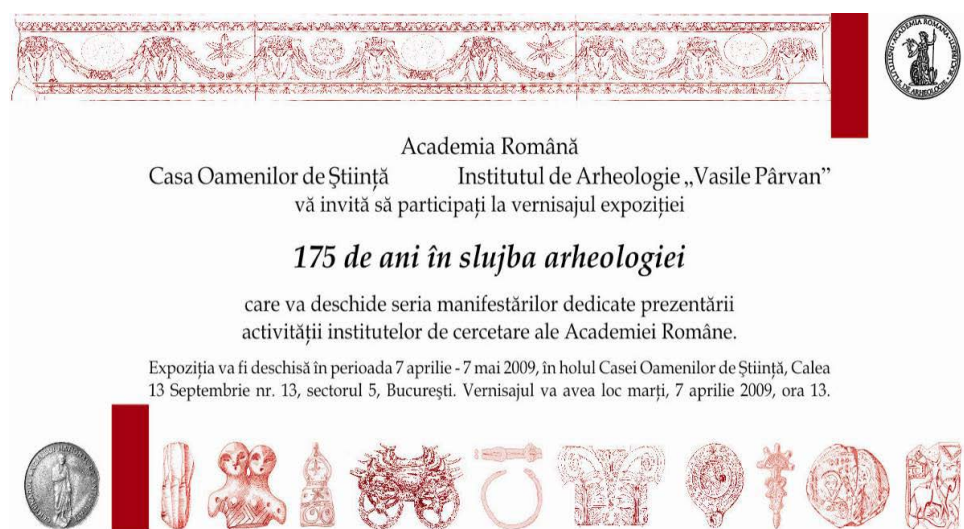

EXPOZIȚIA 175 DE ANI ÎN SLUJBA ARHEOLOGIEI

Inițiativa generoasă a conducerii Casei Oamenilor de Știință – de a găzdui, în impunătorul hol al clădirii din Calea 13 Septembrie nr. 13, o serie de expoziții de prezentare a activității institutelor de cercetare ale Academiei Române – s-a concretizat într-o primă manifestare, inaugurată la 7 aprilie 2009. Onoarea de a deschide seria a revenit Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan”. Provocarea a fost mare. Cum să sugerezi bogăția și diversitatea unui patrimoniu acumulat în 175 de ani de existență a unei instituții, cum să redai complexitatea unui institut de cercetare al cărui domeniu de activitate este trecutul în lumea trepidantă a mileniului III ? Expoziția *175 de ani în slujba arheologiei* s-a dorit un răspuns la aceste întrebări, dublat de reverența cercetătorilor instituției noastre față de știința pe care o reprezintă.

Organizată din punct de vedere spațial în două secțiuni, expoziția – compusă din 38 de afișe și 19 vitrine – urmărea să sugereze, prin prezentări în care documentația scrisă se îmbina cu cea grafică și prin expunere de artefacte, complexitatea activității instituției, îmbinarea de tradiție și modernitate, diversitatea problematicii, bogăția și varietatea unui patrimoniu provenit din donații și cercetări arheologice.

SCIVA, tomul 61, nr. 3–4, București, 2010, p. 331–341

Expoziția se deschidea prin secțiunea din partea stângă a holului, cu creionarea, în cadrul a trei afișe, a evoluției unei instituții ale cărei acte de naștere datează din secolul al XIX-lea: porunca domnească a lui Alexandru Dimitrie Ghica Voievod pentru înființarea la București a Muzeului de Istorie Naturală și Antichități din 3 noiembrie 1834 și Decretul prin care se aprobă „Regulamentul pentru administrarea și organizarea Muzeului de Antichități din București”, dat de domnitorul Alexandru Ioan Cuza la 25 noiembrie 1864. Primul așezământ muzeal românesc, datorat în primul rând donației către stat a colecției de antichități a banului Mihalache Ghica, a funcționat pe lângă Eforia Școalelor Naționale, cu sediul în cadrul Colegiului Sf. Sava, situat pe locul ocupat astăzi de universitatea bucureșteană. Descoperiri arheologice, precum recuperarea în 1841 a pieselor salvate din celebrul tezaur de la Pietroasa, „Cloșca cu puii de aur”, ori donații din partea colecționarilor de antichități, cea mai bogată fiind cea a generalului Nicolae Mavros, considerat unul dintre ctitorii muzeului, au contribuit la îmbogățirea patrimoniului instituției. La conducerea Muzeului Național de Antichități s-au succedat nume ilustre ale științei arheologice și ale vieții academice românești, datorită cărora s-a produs treptat schimbarea fundamentală de la caracterul său anticvaric, specific multor muzee de antichități din Europa secolului al XIX-lea, la acela de centru și coordonator al întregii mișcări arheologice din țară, prin exercitarea funcției de cercetare, completate de îndeplinirea misiunii de protecție a patrimoniului arheologic. Au fost puse bazele arheologiei clasice, preistorice și, mai târziu, medievale, inițiindu-se marile șantiere arheologice (a căror cercetare fie continuă și astăzi, fie a fost reluată, la alte dimensiuni). Instituția a funcționat o vreme în cadrul Universității din București, iar din 1932 în Casa Macca, imobilul din str. Henri Coandă nr. 11, sediul central actual al Institutului de Arheologie. În 1949, Muzeul Național de Antichități a intrat în structura Academiei R.P.R., inițial în subordinea Institutului de Istorie, mai târziu ca unitate de sine stătătoare, pentru ca din iulie 1956 să fie transformat în Institut de Arheologie, devenit, din 1992, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române.

Prezentarea istoricului instituției era susținută în cadrul expoziției prin artefactele expuse în primele două vitrine, în care au putut fi admirate silexuri provenind din Danemarca, antichități egiptene, vase grecești și romane, piese de podoabă și de port din epoca migrațiilor. Selecția s-a bazat pe obiecte provenind din prestigioase colecții particulare (Papazoglu, Bolliac, Sturza, Rosetti, Kretzulescu, Cantilli, Casotti, Kogălniceanu, Enciulescu, Beldiceanu, Butculescu, Zamfirescu, Lenș, Solacolu, Vendelin, Ardos, Mititelu, Slobozianu, Lucaciu, Tzigara-Samurcaș), din colecția de vase grecești de la muzeul Kalinderu, pe unele piese din colecția Sutzu preluate de la Academia Română, obiecte din vechile colecții ale Universității sau din colecția muzeului Saint Georges etc.), intrate prin donații sau achiziții în patrimoniul Muzeului Național de Antichități.

Circuitul expozițional continua prin prezentarea activității institutului, ilustrată în primul rând prin practicarea arheologiei de tip sistematic sau programat ca modalitate de cunoaștere a trecutului și ca sursă de patrimoniu. Aceasta a fost reflectată, prin intermediul a 27 de afișe, a 14 vitrine, a trei grupaje de vase și al unei reconstituiri funerare, de prezentarea unor importante situri arheologice, de pe întregul teritoriu al țării, acoperind un interval cuprins între paleolitic și evul mediu târziu. Se realiza astfel o imagine documentată și dinamică asupra desfășurării programelor și proiectelor de cercetare în cadrul sectoarelor Institutului, de arheologie preistorică, centrul de tracologie, arheologie greco-romană și epigrafie, arheologie medievală, precum și în cadrul sectorului numismatică.

Expoziția și-a propus să prezinte, din multitudinea de situri arheologice cercetate de-a lungul existenței instituției, doar șantierele arheologice în desfășurare, unele deschise la sfârșitul secolului al XIX-lea sau la începutul secolului al XX-lea, unele măsurându-și realizările în jumătăți de secol, altele demarate în anii '80 ai veacului trecut ori reprezentând proiecte ale mileniului III. Afișele și vitrinele ilustrau specificul activității arheologice în cadrul unor stațiuni paleolitice (Zăbrani, Boinești, Ciuperceni, peștera „La Adam”), al unor situri pre-și protoistorice (Schela Cladovei, Pietrele, Costișa, Rotbav, Mironești, Radovanu,

Cârlomănești, Popești, Bâzdâna, Stelnică, Zimnicea, Poieniști), al cetăților greco-romane, romane și romano-bizantine (Histria, Orgame/Argamum – Capul Dolojman, Tropaeum Traiani – Adamclisi, Halmyris – Murighiol, Dinogetia – Garvăn, Câmpulung-Jidova) ori bizantine (Păcuiul lui Soare, Nufăru), în situri complexe postromane și medievale (Târgșoru Vechi, Sighișoara, Feldioara). Siturile arheologice aparținând epocilor pre- și protoistorică au fost prezentate în secțiunea din partea stângă a holului, secțiunea din partea dreaptă fiind dedicată stațiunilor ilustrând epocile clasică și medievală.

Ideea de bază a expunerii a constat în ilustrarea lanțului operațional reprezentat de cercetarea arheologică, de la activitatea de teren, presupunând identificarea siturilor, a situațiilor și a complexelor arheologice, urmată de înregistrarea acestora, cu mijloace variate, de la cele tradiționale la cele de ultimă generație, la relevarea unor complexe sau a materialelor arheologice, supuse apoi procesului de conservare-restaurare, depozitare, inventariere și studiere în vederea valorificării informației din punct de vedere științific și, eventual, și muzeistic. Prin intermediul materialelor expuse, cercetătorii au încercat să sugereze efortul colectiv presupus de cercetarea urmelor materiale ale trecutului, atât în sensul succesiunii generațiilor de cercetători și al acumulărilor de cunoștințe în timp, cât și al colaborărilor, pe plan național și în cadrul unor proiecte internaționale, notele comune ale activității noastre și specificul fiecărui sit.

Expoziția evidențiază și o altă dimensiune a arheologiei, cea de implicare în viața socială, prin rolul arheologiei preventive în derularea proiectelor investiționale, a lucrărilor de infrastructură, în cercetarea siturilor suprapuse, subliniind importanța salvării patrimoniului prin cunoaștere și înregistrare.

O altă trăsătură a activității de cercetare în cadrul institutului, ce s-a dorit a fi ilustrată, prin intermediul a șase afișe și a trei vitrine, a fost importanța interdisciplinarității în studiul trecutului, prin colaborarea dintre arheologi, antropologi, arheozoologi, arhitecți, epigrafiști, numismați, conservatori-restauratori în cadrul institutului, precum și participarea la programe de cercetare în colaborare cu alte instituții, pe plan național și internațional, unele în cadrul unor consorții de cercetare.

Expoziția se încheia prin sintetizarea modalităților de valorificare a activității institutului prin publicații și organizarea de manifestări științifice și expoziționale. Au fost prezentate aspecte ale unei variate producții de carte (enciclopedii, monografii arheologice, serii monografice, ediții de documente, sinteze arheologice, culegeri de studii, studii arheologice și interdisciplinare publicate în prestigioase serii monografice și reviste de profil din străinătate și din țară, volume

privind popularizarea unor situri sau artefacte arheologice, revistele de specialitate ale institutului). A fost ilustrată dimensiunea organizatorică a institutului la nivelul unor manifestări științifice importante, cu participare națională sau internațională, al colaborărilor internaționale în cadrul unor proiecte de valorificare a patrimoniului arheologic, epigrafic și numismatic.

Manifestarea din aprilie-mai 2009 a permis încă o dată evidențierea unei dimensiuni importante a activității institutului nostru – cea muzeistică. Revigorarea Muzeului Național de Antichități, ca sector integrat institutului, urmare a Hotărârii Biroului Prezidiului Academiei Române din 22 mai 1990, chiar dacă deocamdată într-un spațiu limitat, cu personal redus și cu mijloace modeste, ar putea oferi cadrul recuperării unei tradiții ilustre. Patrimoniul arheologic actual al institutului cuprinde, pe lângă vechile colecții de antichități egiptene, de vase miceniene, cipriote, italiote și atice, de opaițe și sticlărie romane, de inscripții și monede, importante descoperiri de piese arheologice, păstrând organizarea în colecții de studiu, pe criterii topografice și cronologice, de la uneltele paleolitice până la artefactele medievale târzii, precum și piese epigrafice, arhitecturale, sculpturale, numismatice, fiind îmbogățit prin donațiile și achizițiile adăugate fondului inițial și, mai ales, prin continuarea programului de cercetări arheologice al institutului.

Mici încercări de punere în valoare a acestor colecții s-au făcut mai ales prin expozițiile realizate cu prilejul organizării unor sesiuni aniversare sau tematice, dublate de participarea la diverse manifestări expoziționale în calitate de co-organizator. Realizarea unor condiții corespunzătoare de păstrare și îngrijire a acestui patrimoniu și valorificarea sa, atât sub aspect științific, cât și muzeistic, ar putea reprezenta o sugestie nu lipsită de temei în încercarea de evidențiere a „utilității sociale” a cercetării arheologice.

Text: Oana Damian
Fotografii: George Chelmec